

Om TjekORD

På TjekORD.dk kan du tjekke dine tekster for drilske forvekslingsord som den almindelige stavekontrol ikke finder. For eksempel hvis du har skrevet „hinde“ i stedet for „hende“, eller „nød til“ hvor det skulle have været „nødt til“.

TjekORD.dk er et nonprofit-initiativ. Det er gratis at bruge siden, og der kræves ingen installation eller registrering. TjekORD.dk kan både bruges på pc og tablets. Du indsætter bare den tekst som du vil tjekke, med copy-paste-funktionen direkte i det store tekstfelt på TjekORD.dk.

Hvilke fejl kan TjekORD finde?

TjekORD finder som udgangspunkt kun de ord som tekstbehandlingsens almindelige stavekontrol ikke finder. Det er altså vigtigt at du først tjekker din tekst med den almindelige stavekontrol.

De fleste ord som Tjekord finder, er "rigtige" ord som alligevel sandsynligvis vil være forkerte i de fleste tekster. Det kan ikke udelukkes at et ord som TjekORD har fundet i din tekst, faktisk er rigtig netop i din tekst.

Til eksempel finder TjekORD, som nævnt, ordet "hinde" (jf. Den Danske Ordbog: "et lag af meget tyndt og ofte hudagtigt organisk materiale der omgiver eller beklæder noget"), fordi det erfaringsmæssigt i nogle tekster forveksles med det mere hyppigt forekommende personlige stedord "hende".

TjekORD finder kun fejl som ligger i programmets ordbase. Denne base er bygget op af forvekslinger som er forekommet i rigtige tekster. Nogle typer fejl vil sjældent forekomme, fx *krosanger* for *croissanter*, mens andre er hyppigt tilbagevendende, fx *tilstede* for *til stede* eller *fortage* for *foretage*. TjekORD kan ikke finde forvekslingsord, som ikke er i TjekORDs database.

Forvekslingsordene falder overordnet i tre kategorier: Ord der lyder ens, ord der ligner hinanden ortografisk, og forkert brug af faste vendinger. De underordnede grupper er forvekslinger i rødder (fx byger/byer, kyse/kysse, nåde/noget, fodblod/fodbold), i bøjninger (fx sener/senere, bedende/bedene) og i afledninger (fx forslå/foreslå, opførelse/opførelse).

Disse forvekslinger skyldes ofte at skribenten enten ikke er opmærksom på at ordene lyder forskelligt, eller at ordene faktisk lyder ens. Andre fejl består i rodfejl som ortografisk *ligner* det rigtige ord, fx *legimitation, som godtages af stavekontrollen fordi skribenten tilfældigvis har sammensat to rigtige ord (her leg+imitation). Disse kalder vi *falske sammensætninger*. Med i denne gruppe hører også sammensætninger, såsom *lejetøj, hvor første rod *lej*, lyder som *leg*. Nogle fejl i denne og andre grupper har muligvis mere karakter af almindelige stave- og slåfejl (fx *hustanden=hus+tand og fodblod).

De falske sammensætninger udspringer af det forhold at vi på dansk har *fri orddannelse*, dvs. at vi kan danne vores egne sammensatte ord. Fx har vi dannet ordet "ordpar" for at beskrive forvekslingsord her på siden. Den frie orddannelse gør livet surt for stavekontrollen fordi vi i princippet bliver ved med at danne nye ord som den må tage stilling til.

Endelig er der forvekslinger hvor der er fejl i en fast vending, fx **bære den af* for *bære nag* eller få **af vide* for *få at vide*.

Nogle forvekslinger krydser kategorierne; fx **forfatterene* og **slagterig*. Der er fejl i henholdsvis bøjning og afledning, og stavekontrollen har ikke fanget ordene fordi morfemerne (ene og rig) findes som rødder, og der dermed er dannet falske sammensætninger. Nogle fejl opstår også først ved bøjninger, fx byger for byer, hvor skribenten næppe ville have skrevet **byg* for by.

TjekORD.dk finder generelt ikke *grammatiske fejl* som fx manglende nutids-r eller forveksling af ende/ene, kun i tilfælde hvor en samlet vending er føjet til listen, fx **bedene øjne*, eller hvor den ene forekomst er mere hyppig end den anden, fx *landende/landene*. Dermed er heller ikke forvekslingsordpar som *for/får* føjet til da de er lige hyppige, men derimod par som *check/tjek*.

Om sidens opbygning og brug

Siden er overordnet set opdelt i to dele: en redskabsdel (TjekORD) og en træningsdel (Træn med TjekORD). Du kan skifte mellem delene ved hjælp af de to faner til højre.

TjekORD – redskabet

Ordene som TjekORD finder, vises til venstre, og du kan slå dem op i Den Danske Ordbog (ordnet.dk/ddo) ved at klikke på dem, hvorefter DDO-opslaget åbnes i en separat fane. I Den Danske Ordbog skal du være opmærksom på at du ofte kommer ind i en grundform (et lemma). Og hvis ordet både findes som navneord og udsagnsord, vises navneordet først. Man skal derfor også lære DDO godt at kende for at få fuldt udbytte. Under rubrikken "Idéer og materialer" kan du finde forslag til undervisning i netop brugen af Den Danske Ordbog (ordnet.dk/ddo). I DDO kan man i øvrigt få læst næsten alle ord op.

Når du har tjekket din tekst, kan du klikke på "Din status" og få en liste over de ord du har valgt at erstatte, og de ord som du har ignoreret. Det er således let herfra at tage ordene med dig, hvis du skal tilbage og rette noget i din originale tekst. Du kan også vælge at udskrive listen.

Træn med TjekORD – træningsdelen

Hvis du ønsker træning i at undgå typiske forvekslingsord, skal du klikke på fanen "Træn med TjekORD" nede til højre. Træningsdelen består p.t. af fire elementer:

TjekORD-øveren – her du kan træne brugen af TjekORD som redskab. Du tjekker fem træningstekster med TjekORD, og efterfølgende får du feedback på de ord du henholdsvis har valgt at erstatte og ignorere.

Morfemforveksling – her kan du træne forvekslinger opdelt efter morfemkategorierne rod, bøjning og afledning (p.t. forstavelse).

Falske sammensætninger – her kan du blive opmærksom på den særlige problematik vedrørende falske sammensætninger.

Idéer og materialer – her finder du forskellige idéer og materialer i forhold til at undervise i forvekslingsord, primært i form af klasserumsaktiviteter. Træningsdelen er stadig under udvikling.

Udviklere og kontakt

TjekORD.dk er udviklet af Morten Gandil (idé m.m.), Jesper Hudlebusch (programudvikling første version), Jakob Elias Raskin Nielsen (web- og konceptudvikling) og Silke Brandes (konceptudvikling og grafisk design) i samarbejde med undervisningskonsulenter, studerende og kursister fra Hovedstadens Ordblindeskole. Herudover er Trine Gandil konsulent på træningsdelen. TjekORD.dk er udviklet med tilskud fra Undervisningsministeriets udlodningsmidler.

Send gerne kommentarer og forslag til forvekslingsord til: kontakt@tjekord.dk